

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Б. Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОГРАФІЯ ДИТИНСТВА В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Професійна освіта. Цифрові технології»
Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Спеціалізація 015.39 Цифрові технології
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 9 від «21» січня 2026 р

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Етнографія дитинства в цифровому просторі
Викладач (-і)	САЛИГА Наталія, канд.пед.наук, доцент
Контактний телефон	0977576636
Е-mail викладача	natalii58@ukr.net
Формат дисципліни	очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Покликання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Синхронна комунікація відбувається згідно розкладу занять - стаціонарно або дистанційно – на платформі Zoom, вхід у яку є доступний у е-розкладі. Асинхронна комунікація здійснюється у впродовж усього процесу вивчення дисципліни, в межах робочого часу впродовж усього процесу вивчення дисципліни на https://d-learn.pnu.edu.ua/ Понеділок – 14.00-16.00 год.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «Етнографія дитинства в цифровому просторі» вивчається студентами спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) на третьому курсі педагогічного факультету. Це навчальна дисципліна за вибором, яка посідає важливе місце в системі підготовки майбутніх фахівців. Її вивчення сприяє засвоєнню студентами основ української етнографії дитинства як джерела наукової педагогічної теорії, подано аналіз етнографічного матеріалу про традиції, звичаї, обряди, свята, обереги, дитячий фольклор українського народу; визначається соціальна обумовленість способів передачі матеріальних і духовних цінностей молодому поколінню та соціальних механізмів формування етнічної самосвідомості людини. Зміст курсу характеризується своїм інтегративним характером, залученням знань із різних галузей наук, використанням етнографічного матеріалу, забезпеченням особистісної позиції здобувачів вищої освіти як професіоналів та носіїв етнічного світогляду. Опанування знаннями з курсу «Українська етнографія дитинства в цифровому просторі» реалізується за допомогою основних організаційних форм навчання: лекцій, семінарських занять, консультацій, самостійної роботи (виконання індивідуальних завдань, написання рефератів, есе, повідомлень, складання анотацій) тощо. Силабус упорядковано із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу у закладі вищої освіти. Виклад змісту дисципліни відбувається за допомогою використання інтерактивних методів та прийомів навчання.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальною дисципліни є: сформувати у здобувачів вищої освіти вміння розв'язувати комплексні проблеми у професійно-педагогічній діяльності на основі знань із етнографії дитинства.

Основними цілями вивчення дисципліни є : сформувати у студентів здатність до популяризації етнопедагогічних надбань і традицій українського народу; збагачення, поглиблення і розширення знань про дитинство як гуманітарне і соціокультурне явище; аналіз етнографічного матеріалу з

означеної проблеми; визначення соціальної обумовленості способів передачі матеріальних і духовних цінностей молодому поколінню та соціальних механізмів формування етнічної самосвідомості людини. Програма навчальної дисципліни «Українська етнографія дитинства в цифровому просторі» побудована на інтегрованому підході, який базується на об'єднанні дисциплін психолого-педагогічного циклу, філософії, психології, етнографії та ін.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Результатом вивчення дисципліни має бути сформованість таких компетентностей:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 08. Здатність працювати в команді.

Спеціальні компетентності:

СК 01. Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.

СК 02. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

СК 05 Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.

СК 14. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) у сфері цифрових технологій.

Програмні результати навчання

ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).

ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПР 08. Самостійно планувати й організувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.

ПР 09. Відшукувати, обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.

ПР 11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12

семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5/1	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	3	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	Практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ. Етнографія дитинства в цифровому просторі як наука. Сутність та зв'язок понять «етнографія дитинства», «народне дитинознавство», «народна педагогіка», «етнопедагогіка», «українська етнопедагогіка». Зв'язки етнографії дитинства з іншими науками. Історія розвитку та становлення української етнографії дитинства в цифровому просторі	2	2	8
Тема 2. . Етнічні складники духовного світу особистості. Знання про умови та рушійні сили онтогенезу людських якостей на стадії дитинства. Компоненти духовного світу особистості. Поняття національного характеру та ментальності. Національна ідеологія, світогляд та національна свідомість	2	2	8
Тема 3. Дитина в українській родині. Народ про сім'ю і шлюб. Народний ідеал сім'ї. Типи і функції українських сімей. Місце і роль дитини у сім'ї.	2	2	6
Тема 4. Національна своєрідність звичаїв, традицій, свят, обрядів, ритуалів та їх вплив на виховання дітей. Сутність понять «традиції», «звичаї», «обряди», «ритуали». Витоки української обрядовості. Календарна обрядовість, участь у ній дітей. Родинна (сімейна) обрядовість українців, участь у ній дітей. Обереги дитинства і материнства. Виховне значення народних традицій, звичаїв, обрядів	2	2	6

Тема 5. Народні знання та їх передача від покоління до покоління. Народні знання українців. Передача народних знань наступним поколінням. Народна дидактика. Основні галузі народних знань у підготовці до життя молодого покоління	2	2	8
Тема 6. Народна творчість та її вплив на виховання дітей. Усна народна творчість. Дитячий фольклор. Народне музично-інструментальне і танцювальне мистецтво. Народне образотворче мистецтво. Народні ремесла і промисли		2	6
Тема 7. Внесок М.Г.Стельмаховича у дослідження етнографії дитинства. Стельмахович Мирослав Гнатович – етнопедagog, філолог, викладач, сіяч зерен народної мудрості. Основні етапи творчого шляху педагога. Дослідження української етнопедagogіки та традиційного родинного виховання дітей у творчому доробку М.Г.Стельмаховича.	2	2	6
Тема 8. Етнографія дитинства як предмет наукової рефлексії В.О.Сухомлинського. Життєвий шлях В.О.Сухомлинського. Етнографія дитинства як предмет дослідження. Значення творчої спадщини педагога.	2	2	8
Тема 9. Етнографія дитинства як предмет дослідження соціологів, демографів, психологів, педагогів, лінгвістів, антропологів, філософів. Етнографія дитинства – область етнографії, Етнографія та її роль у дослідженні процесу соціалізації дітей.	2	2	4
Всього	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів			
	Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
Іспит			Залік	
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	
	70 – 79	C	задовільно	
	60-69	D	задовільно	не зараховано
	50-59	E	незадовільно	
	26-49	FX	незадовільно	
Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському				

	<p>національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 6) (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.); Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.)</p> <p>Практичні заняття (усні відповіді) – 10 балів Підготовка портфоліо, самопрезентації -10 балів Тестові завдання – 20 балів Самостійна робота (інд. завдання, презентації) - 10 балів Залікова робота – 50 балів Всього 100 балів</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn та проєктних робіт. Написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки.</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування з тем, передбачених для практичних занять. Також здійснюється контроль самостійної роботи відповідно до визначеної тематики. Оцінювання знань та науковопошукової роботи студентів на практичних заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На практичному занятті оцінюються як теоретичні, так і практичні творчі завдання: «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст освітньої компоненти, основні положення теорій, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання у практичних діях, здійснює творчий підхід, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок, сформовані компетентності. На високому рівні вміє використовувати сучасні інноваційні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації; «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами теорії та практикою впровадження навчального матеріалу, аргументовано викладає його; має практичні навички, володіє компетентностями, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями практичні навички та компетентності, орієнтується в теоретичному матеріалі, але непереконливо відповідає, знання є невпевненими або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності, не вміє оцінювати і порівнювати педагогічні аспекти, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю. Вміє використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для навчання, виховання і розвитку особистості; «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не вміє проводити наукові дослідження та аналізувати їхні результати. Не здатний критично мислити, аналізувати. Не впроваджують цифрові інструменти і технології у практиці роботи педагога</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Умовами допуску до підсумового контролю є рейтинг 25 балів впродовж практичних занять (письмові роботи, усні відповіді). Умови допуску до підсумкового контролю (екзамену) передбачають дотримання Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя</p>

	<p>Стефаника: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/poriadokorhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoiosvity.pdf</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма контролю: екзамен Підсумковий контроль здійсню згідно Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvanniauspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoiosvity.pdf</p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p>Академічна доброчесність</p>	<p>Академічна доброчесність: Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагиату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. ULR. https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-prozapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу.</p>
<p>Пропуски занять (відпрацювання)</p>	<p>Організація освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті визначається Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 417 від 03.07.2023 р.)) 02-07.45:2024 Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу (2024)/ Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.) р.). ULR. https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoiosvity.pdf</p>
<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну</p>	<p>Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються 5 Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf</p>
<p>Невідповідна поведінка під час заняття</p>	<p>Діяти відповідно до Положення, введеного в дію наказом ректора ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» № 447 від 24.07.2015 р.; із внесеними змінами наказами № 61 від 31.01.2020 р.; № 361 від 31.07.2020 р.; № 795 від 31.12.2020 р. ULR. https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf</p>

Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.). ULR. https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 673 від 24.11. 2022 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf Рекомендовані платформи: Prometheus Coursera EdEra та ін.

8. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна

1. Боровець О. Українська етнографія дитинства : навч. посіб. Рівне : РДГУ, 2024. 144 с.
2. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. Київ: Либідь, 2011. 255 с.
3. Козлюк О. А., Хролець О.І. Етнографія дитинства: навчальний посібник. Рівне: РДГУ, 2018. 2-ге вид., перероб. 130 с.
4. Дальто Ф. Боротьба за дитину / Перекл. З фр. А.Рєпи. Харків: Кижковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 672с.
5. Стельмахович М.Г. • Українське народознавство. Івано-Франківськ, 1994. 116 с.
6. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. Навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1996. 216 с.
7. Стельмахович М.Г. Українознавство в національній школі: Посібник для вчителів. Івано-Франківськ, 1995. 188 с.
8. Методичні рекомендації про використання української етнопедагогіки в педагогічній пропаганді серед батьків. Івано-Франківськ, 1990. 164 с.
9. Пономарьов А.П. Українська етнографія : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Либідь, 1994. 316 с.
10. Стельмахович М.Г. Народне дитинознавство. Київ: Знання України, 1991. 48 с.
11. Стельмахович М.Г. Теорія і практика українського національного виховання: посібник для вчителів початкових класів та студентів педагогічних факультетів. Івано-Франківськ: Лілея НВ, 1996. 180 с.
12. Стельмахович М.Г. Українське родинознавство. Івано-Франківськ, 1994. 54 с.
13. Сявавко Є. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку. К.: Наукова думка, 1974. С. 5–6. 16. Універсальний словник-енциклопедія. Київ: Ірина, 1999. С. 481.

Допоміжна

1. Білецька С. Американський та японський варіанти сімейного виховання (60-ті роки ХХ – початок ХХІ століття). Шлях освіти. 2007. №4. С. 19–25.
2. Білецька С. Особливості античної концепції дитинства. Шлях освіти. 2008. №1. С.42-47.
3. Бриняк О. Родильна обрядовість українців: регіональні варіації за етнографічними записами кінця ХІХ – поч. ХХ ст. Київська старовина. 2019. №2. С. 55–80. URL:http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/kyev_old/2011_2/Brynjak.pdf
4. Василенко О. М. Національна свідомість починається з дитинства. Гуманітарні науки. 2021. № 2. С. 136-141.
5. Ваховський Л. Ц. Психоісторичний підхід до вивчення еволюції дитинства. Шлях освіти. 2012. № 1. С. 2–5.

6. Загарницька І. Дитинство як філософський феномен. Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 1. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: збірник наук. праць. Київ, 2009. С. 14–19. 10.
7. Загарницька І. І. Соціологічні орієнтири осмислення феномену дитинства. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 10/2011. Вип. 47. С. 228–236.
8. Квас О. В. Світ дитинства епохи Середньовіччя. Шлях освіти. 2011. №4. С. 38–41.
9. Кочубей Т. Д. Філософія дитинства в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського. Дис. канд. пед. наук за спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Київ, 2001.
10. Лупаренко С. Є. Проблема дитинства у вітчизняній педагогічній думці ХХ століття: монографія. Харків: Книгоспілка, 2018. 140 с.
11. Народна культура українців: життєвий цикл людини у 5-ти т. Т.1. Діти. Дитинство. Дитяча субкультура. 2-ге вид., доп. К.: Дуліби, 2016. 408 с.
12. Побірченко Н. Етнографія дитинства в науковій рефлексії 20-х років/ ULR. https://library.udpu.edu.ua/library_files/istoruk_ped_almanax/2012/2012_2_2.pdf
13. Поліщук Ю. Етнографія та її роль у дослідженні процесу соціалізації української молоді. ULR. [file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%8F/Downloads/etnografiya-ta-yiyi-rol-u-doslidzhenni-protse-su-sotsializatsiyi-ukrayinskoyi-molodi%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%8F/Downloads/etnografiya-ta-yiyi-rol-u-doslidzhenni-protse-su-sotsializatsiyi-ukrayinskoyi-molodi%20(3).pdf)

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Гумер – електронна бібліотека для студентів і викладачів гуманітарного профілю. ULR: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/index.php.
2. Електронна бібліотека з педагогіки. ULR : <http://nenaidesh.ru/>.
3. Педагогічна бібліотека. ULR : <http://pedlib.ru/>.
4. Бібліотека ім. О. Сухомлинського. ULR: <http://www.dnpb.gov.ua/>.
5. Львівська обласна науково-педагогічна бібліотека : ULR. <http://www.lonpb.com.ua/>.
6. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. ULR: <http://nbuv.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. Вернадського. ULR: <http://nbuv.gov.ua>.
8. Офіційний сайт студентської електронної бібліотеки «Читалка» : ULR. <http://chitalka.info>.
9. Офіційний сайт онлайн-бібліотеки освітньої та наукової літератури: ULR. <https://eduknigi.com>.
10. Сайт безкоштовних електронних підручників онлайн. ULR. : <https://pidru4niki.com>

Викладач:

Н.М.Салига